

Wstęp

Szanowna czytelniczko i czytelniku, być może zdarzyło Ci się wyjść z dzieckiem w wózku na spacer? Jeśli nie masz w bloku windy to pewnie wiesz, że to duża sztuka. Najpierw znieść wózek czy dziecko? Wózek mogą ukraść no ale dziecka szkoda bardziej. Kto przypilnuje dziecka gdy Ty polecisz z wózkiem na dół? Znosić dziecko w wózku to i wysiłek spory i o upadek łatwiej. Zwykle jedyne wyjście to w jednym ręku dziecko w drugim wózek i hop po schodach. Na parterze już jesteś spocona/y. Cieszysz się tylko, że mieszkasz na pierwszym bo z czwartego to się chyba tylko w fikendy na spacerzy wychodzi. Ach żeby tak winda była...

Gdyby była winda to by problemu nie było. Gdyby nie było wysokich krawężników, progów w drzwiach, źle wykonanych podjazdów, szklanych drzwi, wysokich kontuarów, niedostępnych stron internetowych, schodów, niezrozumiałych przepisów, zbyt małych toalet, zniszczonych chodników, wysokich okienek kasowych, drobnego druku i całej masy innych barier... to by nie było tego i innych tekstów o dostępności.

Dostępność czy raczej ograniczenia w dostępie do przestrzeni fizycznej i cyfrowej dotyczą wszystkich, w każdym wieku, niezależnie od stanu zdrowia, statusu materialnego, płci i jakichkolwiek innych kryteriów. Niech przykładem będzie treść dowolnej ustawy. Osobami, które przynajmniej teoretycznie nie odczuwają ograniczeń w dostępie do (czyli również zrozumieniu) treści ustawy są sprawni fizycznie prawnicy. Resztę społeczeństwa można by podzielić na dwie grupy:

pierwsza będzie miała mniejsze lub większe trudności ze zrozumieniem treści ustawy,

druga oprócz problemów pierwszej napotka również problemy z dostępnością techniczną – trzeba umieć skorzystać z komputera, internetu, wyszukiwarki, dokument może być niedostępny dla osób korzystających ze specjalnych komputerowych programów wspomagających np. dla osób niewidomych czy słabowidzących.

O dostępności trzeba myśleć szeroko bo różnego rodzaju ograniczenia dotyczą dużej części społeczeństwa. Kryterium dostępności powinno mieć charakter uniwersalny i należy o nim pamiętać podejmując każde działanie.

Wracając do spaceru z dzieckiem - trzeba mieć dużo siły, odwagi a czasem pomocy by na spacer z dzieckiem (o ile nie ma windy) wyjść gdy sami jeździmy wózku, poruszamy się o kulach, mamy ograniczoną chwytliwość w jednej dłoni, mamy 65 lat albo słabo lub wcale nie widzimy.

Niniejszy poradnik stawia sobie za cel zwrócenie uwagi czytelnika na problemy, o których może nie wiedzieć oraz wskazanie sposób udostępniania tego co może być niedostępne.

Dostępność to nie tylko WCAG 2.0

Część I

Projektowanie uniwersalne czyli nożyczki dla każdego

Nożyczki są dobrym przykładem pokazującym wagę projektowania uniwersalnego. Przez wiele lat osoby leworęczne miały problemy z korzystaniem z nożyczek ponieważ produkowano je w wersji dla praworęcznych. Niewielka zmiana sposobu produkcji nożyczek pozwoliła również osobom leworęcznym korzystać z nich bez wysiłku.

doświadczenie – narysuj na kartce papieru okrąg, weź nożyczki w lewą rękę i spróbuj ciąć dokładnie po narysowanej linii (sprawność lewej dłoni nie ma w tym doświadczeniu znaczenia).

Takich „nożyczek” jest nadal wiele ale dzięki zmianie sposobu myślenia o tym co robimy i wytwarzamy możemy skutecznie rozszerzać grupę odbiorców naszych działań.

Projektowanie uniwersalne (ang. *universal design*) – filozofia projektowania produktów i otoczenia, w taki sposób by mogły być one użyte przez wszystkich ludzi, w możliwie szerokim zakresie, bez potrzeby adaptacji lub specjalnego projektowania (źródło Wikipedia).

Należy pamiętać, że projektowanie uniwersalne to sposób myślenia, kierunek w którym należy podążać. Prawdopodobnie nigdy nie uda się nam uzyskać 100% sukcesu. Niemniej nasze otoczenie stanie się bardziej dostępne dla większej grupy odbiorców gdy będziemy postępować zgodnie z zasadami projektowania uniwersalnego.

Kto korzysta z projektowania uniwersalnego?

Każdy. Dobrym przykładem jest obniżanie krawężników przy przejściach dla pieszych. Rozwiązanie pierwotnie tworzone z myślą o osobach na wózkach okazało się dobre również dla rodziców z dziećmi w wózkach, rowerzystów, rolkarzy, deskorolkowców, rowerzystów a nawet osób z walizkami na kółkach.

Co można uniwersalnie zaprojektować?

Wszystko. Klamki drzwi, baterie zlewozmywakowe, smartfony, komputery, nożyczki, budynki, drogi, parki, kuchnie, łazienki, strony internetowe, samochody, programy nauczania, szkoły, ławki, teksty, informacje, wydarzenia etc.

<https://www.pinterest.com/Happymoonn/universal-design/>

<https://www.youtube.com/watch?v=hvpZmM9iBw&index=42&list=UUHHBsykua2q9VlvNLnJct5Q>

<https://www.youtube.com/watch?t=70&v=p3IUvtxB3DE>

Główne zasady projektowania uniwersalnego:

Identyczne zastosowanie – dla każdego, bez dodatkowych warunków – np. automatyczne drzwi rozsuwane są dobre nie tylko dla osób na wózkach ale także osób wynoszących ze sklepu zakupy, rodziców z dziećmi w wózkach, osób doświadczających problemów w poruszaniu (osoby po wylewach, osoby starsze).

Elastyczność użycia – użycie przez możliwie najszerszą grupę odbiorców np. bankomat o odpowiedniej wysokości, z miejscem na wózek, brajlem, podparciem nadgarstka komunikatami

głosowymi i możliwością wyboru języka. Dobrym przykładem stosowania tej zasady są tzw. *wydarzenia dostępne*. Na przykład podczas wydarzeń organizowanych przez kancelarię Prezydenta RP zawsze obecny jest tłumacz języka migowego, wykorzystywana jest pętla indukcyjna a wydarzenie odbywa się w miejscu architektonicznie dostępnym dla osób poruszających się na wózkach inwalidzkich.

Prosta i intuicyjna obsługa – unikanie skomplikowania np. instrukcja obrazkowa użycia defibrylatora.

Zauważalna informacja – niezależnie od okoliczności przestrzennych i możliwości odbiorcy (np. informacja głosowa na peronach jest bardzo nieuniwersalna ale np. napisy do audycji telewizyjnych wyświetlanych w hałaśliwej poczekalni kolejowej to przykład uniwersalnego podejścia).

Tolerancja dla błędów – ctrl+z czyli *cofnij* w programach komputerowych, klucz dwustronny (działa niezależnie od sposobu włożenia do zamka), możliwość sprawdzenia formularza internetowego przed jego wysłaniem (np. serwisy aukcyjne stosują takie rozwiązanie - najpierw przygotowujemy ogłoszenie, potem je sprawdzamy i dopiero w ostatnim kroku umieszczamy w serwisie).

Niski poziom wysiłku fizycznego – np. klamki/dźwignie, które bez wysiłku można nacisnąć pięścią lub łokciem (popularne dawnej klamko-kule lub gałki drzwiowe dla osoby z ograniczoną chwytliwością dłoni były przeszkodą nie do przejścia).

Wymiary i przestrzeń dla podejścia i użycia – odpowiednie wymiary i przestrzeń dla każdego, bez dodatkowych warunków (metro w Warszawie jest dobrym przykładem – są tam windy, schody ruchome, bramki wąskie i szerokie, toalety w których zmieści się nawet osoba na wózku elektrycznym).

Stosowanie filozofii projektowania uniwersalnego w naszych działaniach nie jest trudne. Nie zawsze wymaga ponoszenia dodatkowego wysiłku lub nakładów finansowych. Może natomiast uczynić nasze działania bardziej dostępnymi.

Część II

Dostępność stron internetowych

W Polsce żyje 5 milionów osób z niepełnosprawnością. W 2010 roku 16,5% populacji Polski stanowili emeryci. Oczywiście nie wszystkie te osoby doświadczają ograniczeń niemniej grupa osób szczególnie zagrożonych wykluczeniem jest bardzo duża. Internet otworzył przed nami możliwości jakich nigdy wcześniej nie było. Coraz więcej spraw możemy załatwiać przez komputer lub telefon. Mamy stały dostęp do niewyczerpanych źródeł wiedzy i informacji. Możemy się komunikować niemal bez żadnych ograniczeń. Ale Internet pokazał również przeszkody, których wcześniej nie znaliśmy. Naszym zadaniem jest zadbanie o to by ewentualne bariery występujące w Internecie likwidować.

Dostępna strona internetowa to taka, z której można korzystać bez względu na cechy osobiste, posiadane niepełnosprawności lub wykorzystywany sprzęt.

O dostępności serwisu internetowego możemy mówić wtedy, gdy osoby niepełnosprawne mają: pełny dostęp do jego treści, mogą te treści zrozumieć, skorzystać z wygodnej nawigacji, interakcji z serwisem.

Dostępność w kontekście różnych niepełnosprawności

Osoby z niepełnosprawnością stanowią jedną z grup szczególnie narażonych na dyskryminację oraz wykluczenie społeczne. Napotykać w cyberprzestrzeni na bariery, głównie o charakterze technicznym, które utrudniają bądź wręcz uniemożliwiają im dostęp do usług internetowych.

Niewidomi

Internet jest medium w którym dominuje przekaz wizualny. Osoby niewidome napotykać na szczególnie duże utrudnienia związane dostępem do informacji. Osoby niewidome mogą korzystać z oprogramowania, które odczytuje tekst ze stron internetowych lub na bieżąco generuje wersję

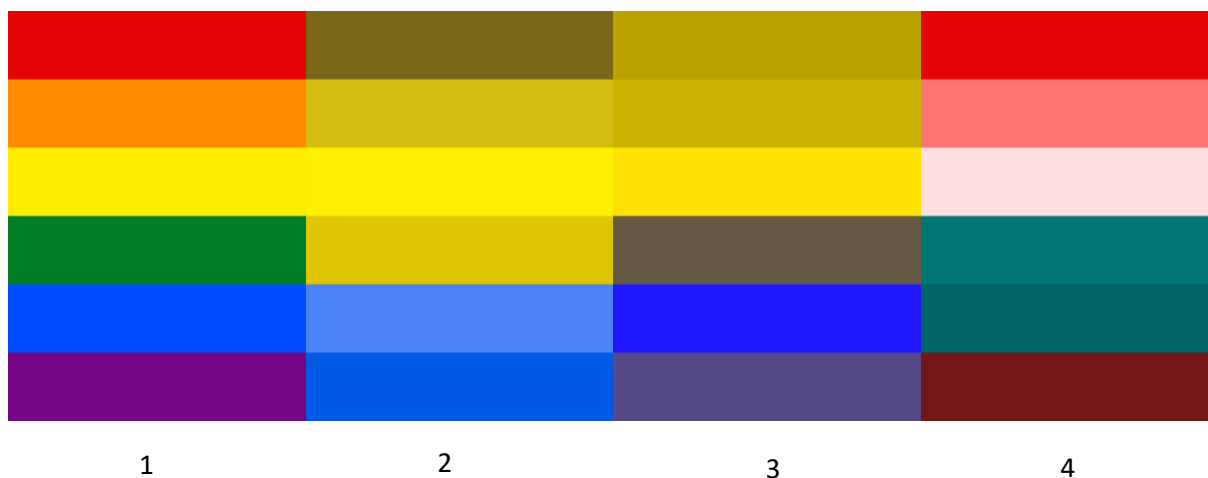
napisaną w piśmie Braille'a (tzw. monitory brajlowskie). Zgodność strony www z wytycznymi WCAG 2.0 gwarantuje poprawne działanie oprogramowania wspomagającego dając osobom niewidomym dostęp do wszystkich treści serwisu.

Osoby słabo widzące

Dla osób słabo widzących ważne jest, aby tekst posiadał odpowiedni kontrast. Dla takich osób wysoce pożądane jest stworzenie alternatywnych wersji kolorystycznych serwisów (tzw. wersje kontrastowe). Bardzo ważna jest również możliwość powiększania strony bez utraty jej czytelności.

Daltoniści

Ślepotą barw jest chorobą o podłożu genetycznym, która polega na zaburzeniach w odróżnianiu kolorów, na ogół zielonego i czerwonego. Daltoniści mogą mieć problemy z poruszaniem się po stronach, na których elementy służące do nawigacji wyróżniają się tylko barwą.

grafika 1 – widzenie „normalne”

grafika 2,3,4 – widzenie osób doświadczających ślepoty barw (różne rodzaje daltonizmu)

Głusi

To grupa społeczna w szczególny sposób narażona na wykluczenie społeczne. Treść stron, przynajmniej najważniejsze informacje powinny być przetłumaczone na język migowy, ponieważ język polski dla osób głuchych jest językiem obcym.

Słabo słyszący

Szczególną uwagę należy zwrócić na wszelkie materiały multimedialne, w których głównym nośnikiem informacji jest dźwięk. Dodanie napisów do takich materiałów jest najlepszym rozwiązaniem.

Napisy w filmach/prezentacjach wyświetlanych w hałaśliwych miejscach (poczekalnie, punkty informacyjne) dają możliwość odbioru ich treści wszystkim osobom przebywającym w danym miejscu. W hałasie trudno zrozumieć przekaz nawet osobom słyszącym. Przykładem są komunikaty głosowe na dworcach – hałas i zła akustyka miejsc często uniemożliwiają zrozumienie komunikatu.

Osoby cierpiące na zaburzenia motoryczne

Wiele osób cierpi na problemy związane z niedowładem bądź trwałym uszkodzeniem mięśni. Może to oznaczać, że nie są w stanie posługiwać się np. myszą komputerową i muszą korzystać wyłącznie z klawiatury, bądź innych urządzeń do komunikacji z komputerem. Od autorów witryn internetowych wymaga to zapewnienia, że ich strony będzie można obsługiwać przy pomocy różnego rodzaju

manipulatorów. Pomocą dla tej grupy niepełnosprawnych jest też dodanie skrótów klawiaturowych do najczęściej wykorzystywanych w witrynie funkcji.

Osoby z zaburzeniami funkcji poznawczych

Zaburzenia poznawcze mogą mieć różną formę i w różnym stopniu utrudniać korzystanie z informacji. Dolegliwości te to np. dysleksja, trudności z koncentracją i pamięcią krótkotrwałą oraz poważniejsze schorzenia takie jak zespół Downa. Aby ułatwić ludziom nimi dotkniętym swobodne korzystanie z witryn internetowych, należy zwrócić uwagę na takie czynniki jak prosty i zrozumiały język, czytelna struktura strony, możliwość korzystania z wyszukiwarki i ułatwienia w postaci ikon. Przy okazji należy zaznaczyć, że animacje na stronach utrudniają skupienie uwagi. Jeśli użycie animacji jest konieczne, należy dać użytkownikom możliwość wyłączenia ich.

Należy uważać na materiały zmieniające się w tempie szybszym niż 3 zmiany na sekundę (np. banery reklamowe). U osób cierpiących na padaczkę fotogenną błyskające/mrugające elementy mogą wywołać atak. Wytyczne WCAG 2.0 bardzo precyzyjnie wskazują jak przygotowywać takie materiały by ryzyko ataku nie występowało.

Dostępność do informacji to także zrozumiały język

Zrozumiałość tworzonych przez nas treści ma równie istotny wpływ na poziom dostępności co aspekty techniczne opisane w WCAG 2.0.

Nawet najlepiej zaprogramowana strona www nie będzie dostępna jeśli jej treść będzie napisana niezrozumiałym tekstem. Ta zasada obejmuje wszystkie nasze działania – budowanie stron www, projektowanie broszur i ulotek, oznaczanie budynków, tworzenie pism urzędowych itd.

Stosowanie kilku prostych zasad konstruowania zrozumiałych treści pomoże utrzymać dostępność na wysokim poziomie. Warto również korzystać z narzędzi wspomagających (www.logios.pl, www.jasnopis.pl, [poradnik Komunikacja Pisemna](#)).

WCAG 2.0

Jak rozumieć, wdrażać i utrzymywać zgodność z wytycznymi

Wytyczne WCAG 2.0 zostały opracowane zgodnie z procedurami Konsorcjum W3C, we współpracy z osobami indywidualnymi oraz różnymi organizacjami z całego świata. Celem było stworzenie wspólnego standardu dostępności treści internetowych, który spełniałby oczekiwania użytkowników, firm czy administracji państwowej w różnych krajach.

Konsorcjum W3C - (World Wide Web Consortium), to organizacja, która zajmuje się ustanawianiem standardów pisania i przesyłu stron www. Została założona 1 października 1994 roku przez Tima Berners-Lee, twórcę WWW oraz autora pierwszej przełęczarki internetowej i serwera WWW. (źródło Wikipedia)

Ważne adresy www:

Oryginalny dokument WCAG: www.w3.org/TR/WCAG

Polskie tłumaczenie dokumentu WCAG: www.fdc.org.pl/wcag2

Strony ze wskazówkami dotyczącymi wdrażania: www.informaton.pl , www.dostepnestrony.pl

Rozporządzenie Rady Ministrów w sprawie Krajowych Ram Interoperacyjności, minimalnych wymagań dla rejestrów publicznych i wymiany informacji w postaci elektronicznej oraz minimalnych wymagań dla systemów teleinformatycznych: www.isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU20120000526

Struktura WCAG 2.0

Standard WCAG 2.0 to obszerny i dość skomplikowany dokument. By ułatwić zrozumienie jego struktury można przedstawić go w sposób uproszczony w formie tabeli zaprezentowanej poniżej. Okna tabeli zaznaczone czarną ramką wskazują poziom zgodności z WCAG określony w rozporządzeniu.

Zasada	Wytyczna	Poziom A	Poziom AA	Poziom AAA
1. Postrzegalność	1.1 Tekst alternatywny	1.1.1		
	1.2 Media zmienne w czasie	1.2.1 - 1.2.3	1.2.4 - 1.2.5	1.2.6 - 1.2.9
	1.3 Adaptowalność	1.3.1 - 1.3.3		
	1.4 Możliwość rozróżnienia	1.4.1 - 1.4.2	1.4.3 - 1.4.5	1.4.6 - 1.4.9
2. Funkcjonalność	2.1 Dostępność z klawiatury	2.1.1 - 2.1.2		2.1.3
	2.2 Wystarczająca ilość czasu	2.2.1 - 2.2.2		2.2.3 - 2.2.5
	2.3 Ataki padaczki	2.3.1		2.3.2
	2.4 Możliwość nawigacji	2.4.1 - 2.4.4	2.4.5 - 2.4.7	2.4.8 - 2.4.10
3. Zrozumiałość	3.1 Możliwość odczytania	3.1.1	3.1.2	3.1.3 - 3.1.6
	3.2 Przewidywalność	3.2.1 - 3.2.2	3.2.3 - 3.2.4	3.2.5
	3.3 Pomoc przy wprowadzaniu informacji	3.3.1 - 3.3.2	3.3.3 - 3.3.4	3.3.5 - 3.3.6
4. Solidność	4.1 Kompatybilność	4.1.1 - 4.1.2		

WAVE, WCAG contrast checker, Autotest

Poniżej znajdują Państwo kilka podstawowych narzędzi pozwalających dokonać autoanalizy własnej strony internetowej pod kątem zgodności z WCAG 2.0. Przeprowadzając regularne testy możemy zapewnić naszej stronie wysoki poziom dostępności.

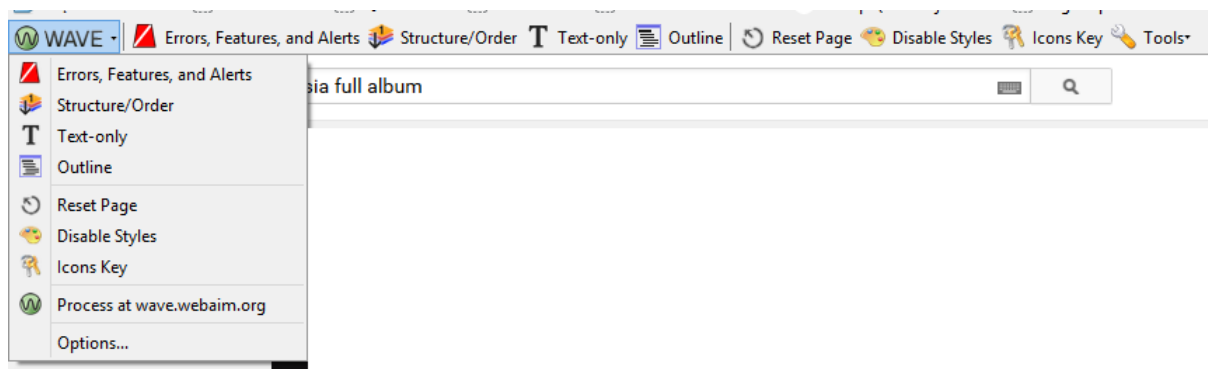
Instalacja dodatków:

WAVE Web Accessibility Evaluation Toolbar – dodatek do przeglądarki

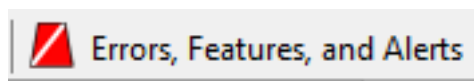
Mozilla <https://addons.mozilla.org/pl/firefox/addon/wave-toolbar/>

WCAG Contrast checker - <https://addons.mozilla.org/pl/firefox/addon/wcag-contrast-checker/>

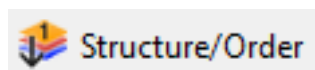
WAVE – objaśnienie funkcji dodatku

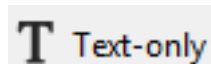
Zastosowanie kolejnych funkcji dodatku WAVE:

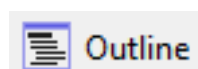
Errors, Features and Alerts – najważniejsza funkcja dodatku WAVE. Po jej uruchomieniu na stronie wyświetla się informacja o znalezionych błędach, cechach i ostrzeżeniach. Taka informacja jest podstawą do wprowadzania zmian w kodzie strony. Błędy (oznaczone kolorem czerwonym) należy bezwzględnie usunąć. Ostrzeżenia (kolor żółty) i cechy (kolor zielony i niebieski) należy przeanalizować i wprowadzić zmiany jeśli jest to konieczne.

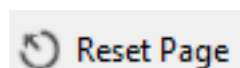
Struktura/kolejność – funkcja wyświetlająca strukturę i kolejność czytania strony przez oprogramowanie wspomagające. Funkcja ułatwia szybkie sprawdzenie czy układ strony jest konsekwentny i logiczny.

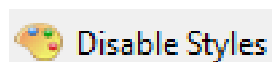
Tylko tekst – funkcja wyświetla wyłącznie elementy tekstowe strony (wraz z zawartością znaczników ALT). Pozwala zobaczyć to co będzie czytał program asystujący (screen reader).

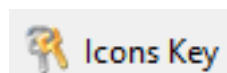
Szkic – funkcja wyświetla wyłącznie nagłówki strony. Pozwala z łatwy sposób zobaczyć czy struktura i kolejność nagłówków jest logiczna i poprawna.

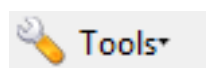
Resetowanie strony – funkcja odświeża stronę i usuwa komunikaty dodatku WAVE.

Usuwanie stylów – funkcja wyłącza arkusze stylów (css) wyświetlając stronę jako czysty HTML. Niektóre osoby (np. niewidome) mają ustawione automatyczne wyłączanie arkuszy stylów. Użycie tej funkcji pozwala sprawdzić czy strona zachowuje się normalnie bez arkusza stylu.

Zbiór ikon dodatku WAVE wraz z ich wyjaśnieniem i sugestią działań do podjęcia. Strona w języku angielskim. Pozwala zrozumieć znaczenie wszystkich komunikatów generowanych przez WAVE.

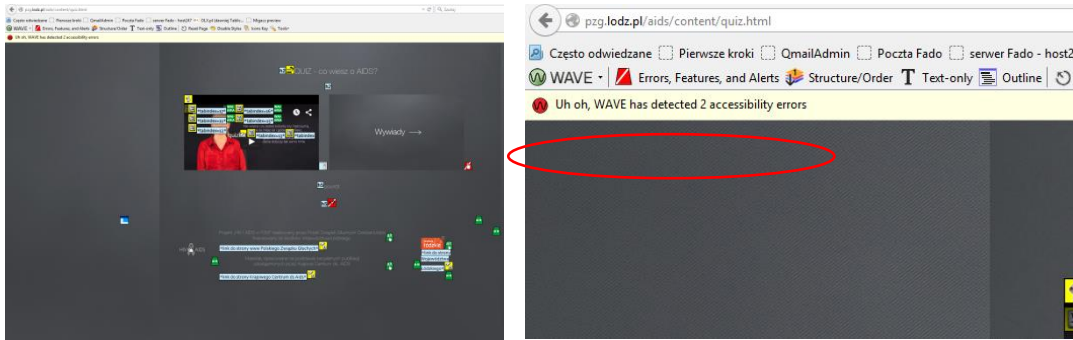

Narzędzia dodatku WAVE – ustawienia, pomoc, strona autorów dodatku.

WAVE – korzystanie z dodatku

Po otwarciu strony uruchamiamy funkcję Errors, Features and Alerts.

Dodatek wyświetla kolorowe ikony przy różnych elementach strony. Dodatkowo w górnej części okna wyświetla zbiorczy komunikat o występowaniu błędów:

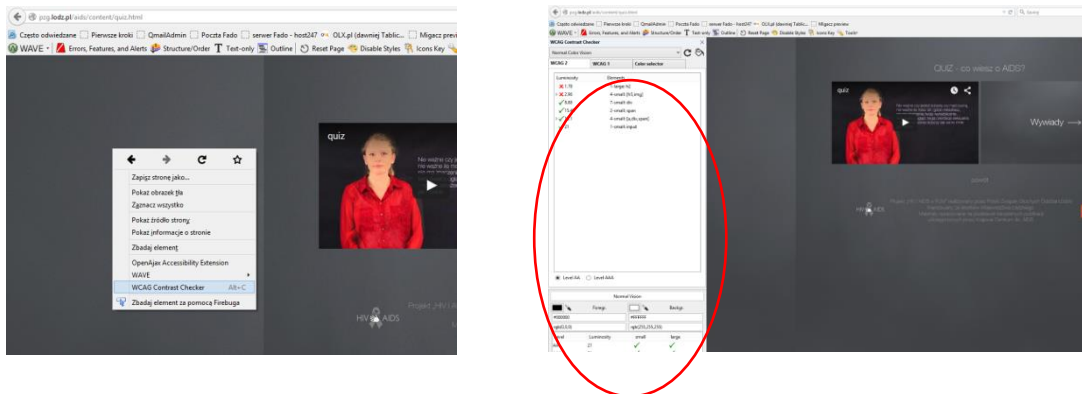
Każdy z wyświetlonych komunikatów należy przeanalizować.

Wszelkie błędy (czerwone ione) powinny zostać usunięte. Ostrzeżenia i informacje dodatkowe należy przeanalizować i skorygować o ile jest taka konieczność.

Usuwanie błędów w kodzie strony www jest zadaniem administratorów/twórców stron. Niemniej przeprowadzenie automatycznej analizy dodatkiem WAVE pozwala wstępnie określić czy naszej stronie występują problemy z dostępnością.

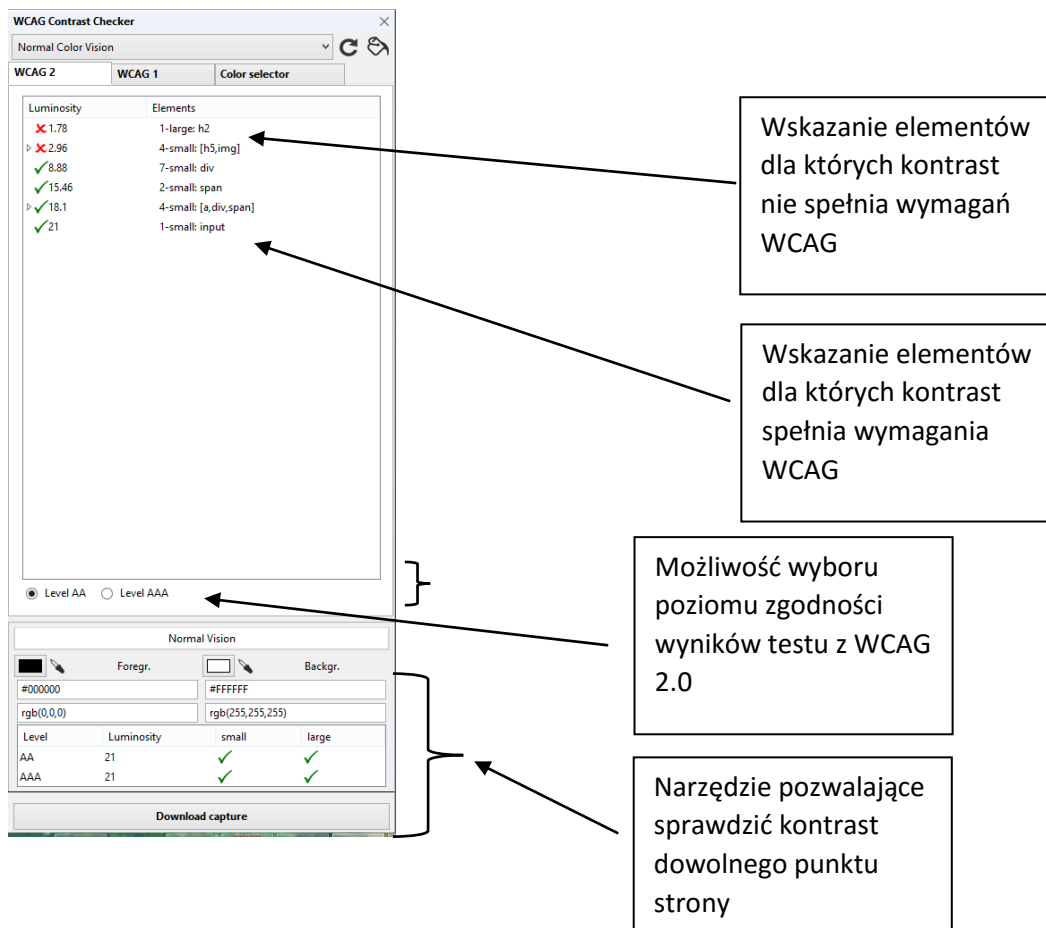
WCAG Contrast checker – instrukcja używania

Dodatek sprawdzający poziom kontrastów naszej strony uruchamiamy z menu prawego przycisku myszy. Po kliknięciu wybieramy WCAG Contrast checker (dodatek możemy wywołać również skrótem klawiatury alt + c). Po uruchomieniu dodatek w bocznym oknie wyświetla nam wyniki testu.

Analiza wyników testu kontrastu

Wyniku testu wyświetlane są w postaci tabeli zawierającej następujące elementy:

Dla poziomu AA wytycznych WCAG 2.0 minimalny kontrast tekstu małego rozmiaru (small) wynosi 4.5 : 1. W przypadku tekstów pisanych dużą czcionką (large - minimum 18 punktów dla tekstu zwykłego i minimum 14 punktów dla tekstu pogrubionego) minimalny kontrast wynosi 3:1

Autotest zgodności strony z WCAG 2.0

W celu przeprowadzenia podstawowego badania zgodności strony www z wytycznymi WCAG 2.0 przygotowaliśmy formularz autotestu. Wypełnienie formularza pozwala ustalić czy nasza strona wymaga dalszych prac związanych z dostosowywaniem.

Pytanie	Wartość pożądana	Tak/Nie	Nie dotyczy
1.1 Czy elementy graficzne lub multimedialne zawierają tekst alternatywny?	TAK		
1.2 Czy na stronie internetowej informacje podstawowe są przedstawiane w języku migowym?	TAK		

1.2 Czy do nagrań wideo są dodane napisy?	TAK		
1.2 Czy do nagrań wideo jest dodana audiodeskrypcja?	TAK		
1.3 Czy układ strony jest dla Ciebie wygodny i przejrzysty?	TAK		
1.3 Czy menu zmienia się po przejściu na inną stronę?	NIE		
1.3 Czy strona zawiera nazwę strony oraz tytuł?	TAK		
1.3 Czy są widoczne nagłówki? (WAVE funkcja Outline)	TAK		
1.4 Czy odpowiada Ci kolorystyka strony?	TAK		
1.4 Jeżeli na stronie jest nagranie audio to czy możesz zmienić głośność lub wyłączyć?	TAK		
1.4 Czy kontrast tekstu do tła jest dla Ciebie odpowiedni?	TAK		
1.4 Czy możesz zmienić wielkość tekstu?	TAK		
1.4 Czy możesz zmienić kolory tekstu i tła?	TAK		
2.1 Czy możesz sterować stroną przy pomocy klawiatury?	TAK		
2.1 Czy po wejściu na mapkę lub multimedia możesz wyjść z nich przy pomocy klawiatury?	TAK		
2.2 Czy użycie strony internetowej jest ograniczone czasowo?	NIE		
2.2 Czy w przypadku nagrania wideo możesz zatrzymać lub pauzować nagranie?	TAK		
2.3 Czy na stronie są elementy błyskające lub ruchome?	NIE		
2.4 Czy możesz przeskoczyć pomiędzy blokami strony? (czy można z poziomu klawiatury pominąć menu główne strony i przejść do głównego artykułu na stronie?)	TAK		
2.4 Czy widzisz fokus (widoczny element)?	TAK		
2.4 Czy po kliknięciu klawisza TAB fokus przechodzi po kolei zgodnie ze strukturą strony?	TAK		
2.4 Czy linki są opisane? (WAVE pokazuje czy znacznik ALT	TAK		

zawierają opis)			
3.1 Czy dobrze rozpoznaje język strony? (czy automatycznie jest ustawiony na język polski)	TAK		
3.2 Czy na stronie są elementy, które zmieniają się po najechaniu na nie kursorem myszy lub fokusem klawiatury (np. powiększa się tekst lub obraz)	NIE		
3.2 Czy nawigacja po stronie jest logiczna?	TAK		
3.3 Czy w formularzach są podpowiedzi jakie informacje należy wprowadzić?	TAK		
3.3 Czy jest możliwość poprawienia błędów w danych podawanych w formularzu?	TAK		
Czy dodatek WAVE wskazuje błędy?	NIE		
Czy dodatek WCAG contrast checker wskazuje problemy z kontrastem?	NIE		

Dostępny tekst

Zanim zaczniesz

Zawsze postaraj się dowiedzieć jak najwięcej o ludziach, dla których przygotowujesz informację.

Wybierz najlepszą możliwą formę przekazu informacji.

Na przykład dla osób głuchych lepiej zaplanować nagranie filmu w języku migowym.

Pamiętaj, że ludzie, dla których przeznaczona jest twoja informacja mogą nie wiedzieć zbyt wiele na dany temat. Upewnij się, że jasno wyjaśniłeś temat. Wytłumacz też trudne słowa związane z tematem. Poproszenie koleżanki/kolegi o przeczytanie tekstu jest dobrym pomysłem.

Podstawowe zasady tworzenia tekstów

Słownictwo

1. Upraszczaaj

można tak: Pamiętaj, że ludzie, dla których przeznaczona jest twoja informacja mogą nie wiedzieć zbyt wiele na dany temat. Upewnij się, że jasno wyjaśniłeś temat. Wytłumacz też trudne słowa związane z tematem. Poproszenie koleżanki/kolegi o przeczytanie tekstu jest dobrym pomysłem.

albo tak: Pamiętaj, że ludzie, dla których piszesz mogą nie znać danego tematu. Upewnij się, że dobrze go wyjaśniłeś. Wytłumacz też trudne słowa. Daj tekst koleżance/koledze do przeczytania.

2. Używaj dobrze znanych, łatwych do zrozumienia wyrazów.

Nie używaj trudnych wyrazów. Jeśli nie możesz tego uniknąć spróbuj je wyjaśnić. Przy wyjaśnianiu używaj przykładów. Staraj się używać przykładów, które są dobrze znane z codziennego życia.

przykład: Beneficjent to osoba, która otrzymuje dofinansowanie na rozpoczęcie działalności gospodarczej.

3. Bądź konsekwentny

W całym dokumencie używaj tych samych wyrazów na opisywanie tych samych rzeczy.

4. Nie używaj słów zapożyczonych z innych języków chyba, że są bardzo dobrze znane w Polsce. Tak jak angielskie „okej” (O.K.).

5. Unikaj używania skrótów. Jeśli musisz użyć skrótów wyjaśnij je. Na przykład, jeśli piszesz „UE”, wyjaśnij, że chodzi „Unię Europejską”.

6. Używaj krótkich zdań. Zdania złożone trudniej zrozumieć.

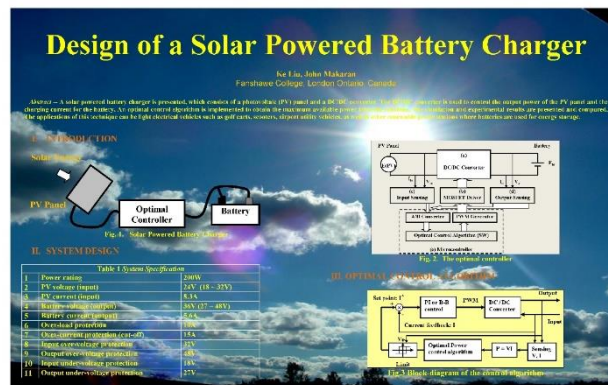
Kompozycja i format

1. Używaj formatu łatwego do czytania, użytkowania i kopiowania. Na przykład formatu A4 lub A5.

2. Pomyśl o objętości swojego dokumentu. Książka która ma 100 stron może sprawiać wrażenie zbyt długiej. Czasami lepiej jest wydać 3 lub 4 cieńsze broszury.

3. Nie używaj wzornictwa lub grafiki, które mogą utrudniać przeczytanie i zrozumienie twojego dokumentu. Komunikat jest ważniejszy od wyglądu.

4. Nie używaj tła, które utrudni odczytanie tekstu.

Czcionka

1. Zawsze używaj wyraźnej, łatwej do odczytania czcionki. Arial i Tahoma, Calibri to dobre czcionki.

2. Nie używaj pisma, które jest zbyt mocno ściśnięte lub ma „rozstrzelone” litery.

przykład: Arial to dobra czcionka no chyba, że ją nadto ściśnąć. Gdy rozstrzelona również niełatwą jest w czytaniu.

3. Nie pisz całych słów WIELKIMI LITERAMI.
4. Staraj się używać tylko jednej czcionki w całym tekście.
5. Ograniczaj pisanie innym kolorem niż czarny.

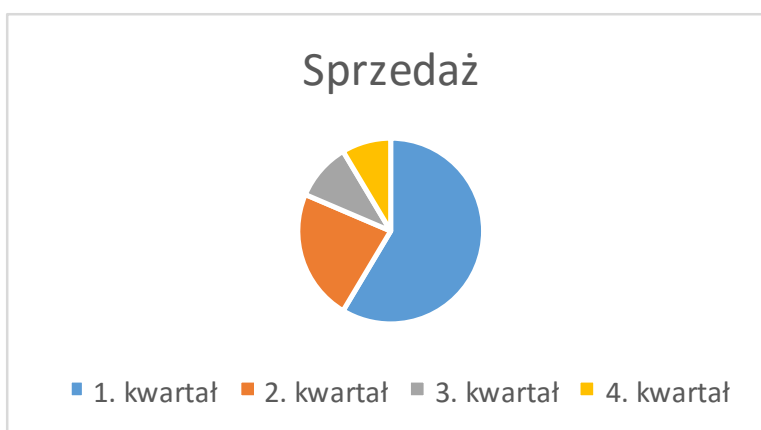
Pisanie

1. Używaj nagłówków! Nagłówki ułatwiają czytanie widzącym, niedowidzącym i niewidomym. Dobrze gry nagłówek mówi o czym jest dany tekst.

2. Nie podawaj więcej informacji niż potrzeba, aby ludzie zrozumieli twój punkt widzenia. Podawaj tylko ważne informacje. Upewnij się, że ważne informacje są łatwe do znalezienia. Aby to osiągnąć możesz: umieścić tę informację na początku tekstu, wyróżnić tę informację **pogrubieniem**, umieścić tę informację w ramce.

3. Wykresy i tabele mogą być trudne do zrozumienia. Czasami jednak wyjaśniają coś lepiej niż tekst pisany. Jeśli używasz wykresów lub tabel postaraj się, aby były proste i dobrze wyjaśnione. W opisie pod zdjęciem lub wykresem napisz w kilku słowach co znajduje się na obrazie lub wykresie.

Przykład:

Wykres 1: prezentacja kwartalnych wyników sprzedaży w roku 2014

4. Używaj wypunktowań kiedy piszesz o dłuższej liście rzeczy. Lista zawarta w tekście podzielonym przecinkami jest trudna do przeczytania.

5. Zostawiaj odstępy pomiędzy częściami tekstu – akapitami.

Unikaj wąskich marginesów. Szeroki margines ułatwia czytanie.

Tam, gdzie to możliwe numeruj strony swojego dokumentu. W dokumentach przeznaczonych do użycia na zebraniach pisz „strona 2 z 4”. To pomoże ludziom zorientować się czy mają wszystkie kartki.

Dostępność

1. Jeśli udostępniasz utworzony dokument w wersji elektronicznej pamiętaj aby był on dostępny dla osób korzystających z oprogramowania wspomagającego. Udostępniaj dokumenty otwarte w formacie .doc, .rtf, .pdf.

W przypadku udostępniania dokumentów w formie skanu obowiązkowo dołącz do nich plik w wersji tekstowej zawierający pełną treść zeskanowanego dokumentu (skany dokumentów są niedostępne).

Narzędzia wspomagające pisanie

www.logios.pl – narzędzie sprawdzające tzw. indeks FOG (indeks mglistości tekstu). Wynik prezentowany przez narzędzie pokazuje liczbę lat edukacji językowej niezbędnej do pełnego zrozumienia tekstu. Na przykład indeks FOG gazety Fakt to średnio 7, tygodnika Polityka 12 a tekstów prawniczych średnio 20.

www.jasnopis.pl – narzędzie stworzone przez badaczy z dziedzin lingwistyki, psycholingwistyki i informatyki Szkoły Wyższej Psychologii Społecznej w Warszawie. W odróżnieniu od logios.pl jasnopis.pl analizuje tekst wskazując jego trudne fragmenty. Dodatkowo aplikacja podpowiada jak zmienić tekst by był bardziej zrozumiały.

[Poradnik](#) - „Komunikacja pisemna – rekomendacje” -
http://dsc.kprm.gov.pl/sites/default/files/pliki/komunikacja_pisemna_0.pdf.

Bardzo dobry poradnik wydany przez Kancelarię Prezesa Rady Ministrów a skierowany do pracowników administracji publicznej. Znajdziecie w nim wiele cennych wskazówek jak pisać zrozumiale.